

2016

Frende Skadeforsikring

Årsberetning

FRENDE SKADEFORSIKRING AS

Styrets årsberetning for 2016

Innledning

Frende Forsikring består av holdingsselskapet Frende Holding AS med tilhørende datterselskaper, Frende Skadeforsikring AS og Frende Livsforsikring AS. Selskapene ble stiftet 20. juni 2007 og har felles driftsmodell. Frende Holding AS eies av 15 frittstående sparebanker.

Frende startet salg av livprodukter til privatmarkedet i desember 2007 og skadeforsikringer til privatmarkedet i mars 2008. I oktober 2009 startet også salget av bedriftsprodukter, primært rettet mot SMB-markedet. Siden 2014 har selskapet bygget opp salgssentre i franchise. Distribusjonskanalen teller ved årsskiftet 110 rådgivere.

I sitt 10. driftsår har selskapet passert 1,5 milliarder kroner i årlige premieinntekter på skadeforsikring.

2016 ble året hvor selskapet for første gang kunne betale utbytte til eierne, etter et godt resultat i 2015.

Virksomheten drives fra konsernets hovedkontor i finanshuset Jonsvoll i Bergen, men er basert på distribusjon gjennom eierbankenes omfattende kontornettverk i sine respektive geografiske nedslagsfelt, via egne salgssentre i franchisekanalen, samt via elektronisk distribusjon.

Administrerende direktør i Frende Skadeforsikring og Frende Livsforsikring er Vegar Styve.

Hovedtrekk 2016

- Markedsveksten fortsetter. Bestandspremie 31.12.2016 er MNOK 1553,7
- Resultat før skatt for året MNOK 193,0, totalresultat etter skatt MNOK 150,4.
- Egenkapitalavkastning (ROE) etter skatt var 17,9 %.
- Skadeprosent for egen regning for året 73,8 %.
- Combined ratio var 92,5.
- Kostnadsprosent var 18,7%.
- Finansavkastning var MNOK 83,7, tilsvarende 4,2%.

Virksomheten i 2016 – styrets beretning

2016 var et år hvor naturen viste krefter i form av regn, vind og flom. Frenedes skadeapparat har vært proaktive og tilgjengelige, både med innsatsstyrke i egne lokaler og tidlig tilstedeværelse for å bistå kundene på skadestedet. Selv om kostnadene til naturskader håndteres gjennom bransjeordningen Norsk Naturskadepool, er det selskapene som må håndtere skadeoppgjøret. Stormen «Tor» ved inngangen til 2016 ga totalt 3000 innmeldte skader, langt færre bygningsskader enn «Nina» på samme tid året før. Også «Urd» på tampen av året ga færre materielle skader enn fryktet.

Erstatningene for landbasert forsikring totalt ble på 36,5 milliarder kroner noe er omtrent på nivå med fjoråret, viser tall fra Finans Norge.

Til sammen ble det erstattet skader på private bygninger og innbo med nesten 7,5 milliarder kroner i 2016, som er en økning på 10 prosent fra 2015. Erstatning etter brann økte med en prosent fra 2015 og utgjør nå rundt 2,6 milliarder kroner.

I 2016 fortsatte reduksjonen av skader etter innbrudd, tyveri og ran, med 5 prosent i antall og 6 prosent i erstatningsreduksjon, til 423,2 millioner kroner.

På næringsrelaterte bransjer er totale erstatninger på 5,4 milliarder kroner i 2016, som er en reduksjon på nesten 8 prosent fra året før. Nedgangen skyldes i all hovedsak færre brannskader enn i 2015. Vannskadeerstatningene i 2016 ble også noe lavere enn året før. Det samme gjelder innbrudd, tyveri og ran som har gått med 10 millioner kroner, til 155 millioner kroner.

I trafikken var det i fjor materielle skader på kjøretøy for nær 12,8 milliarder kroner og meldt inn over 816 500 skader til forsikringselskapene. Antall skader er økt med 4,2 prosent fra 2015, mens erstatningsbeløpet øker med 6,7 prosent.

Forsikringsbransjens utbetalinger over reiseforsikring passerte 2 milliarder kroner også i 2016, selv om antallet reiseskader var 9000 færre enn året før. Nær halvparten skyldes sykdom på reise, hvor erstatningene økte med 4,5 prosent det siste året, til 980 millioner kroner. Nesten en av seks av selskapets kunder meldte reiseskade i 2016. Frende reiseforsikring er ytterligere forbedret, og er gjennom året en rekke ganger kåret blant markedets beste i uavhengige tester.

Reiseforsikringen er, sammen med barneforsikring og bilforsikring selskapets spydspissprodukter. Frende er gjennom året også kåret blant markedets beste på barneforsikring.

I likhet med bransjen for øvrig, har 2016 samlet vært et år med en moderat økning i skadeutgifter for selskapet, og skadeprosent for egen regning endte på 73,8 mot 73,1 i 2015.

Gjennomsnittsprisene på vanlige forsikringer som bolig, bil, båt og reise gikk ned i 2016, viser tall fra Finans Norge, og refererer at bevisste kunder i et marked med hard konkurranse.

Samarbeid med andre aktører

Gjennom samarbeid med Storebrand har Frende fått et enda bredere produktspekter, og har siden 2015 tilbudt helseforsikring. Ved utgangen av 2016 hadde 503.000 nordmenn tegnet privat helseforsikring, en økning på 5 prosent. I løpet av de siste ti årene er antall nordmenn med helseforsikring mer enn doblet. Tall fra Finans Norge viser at 247.000 nordmenn brukte helseforsikringen sin i 2016, en økning på 2,4 prosent fra 2015. Utbetalingene utgjorde nær 900 millioner kroner.

Frende samarbeider med Affinion International, som er eksperter på identitetstyveri. Et nordisk team med spesialister bistår selskapets kunder 24 timer i døgnet. Dekningen er inkludert i innboforsikringen.

Selskapet samarbeider med Falck om Sikkerhetsbutikken på frende.no, og Falck Global Assistance (FGA) er leverandør av reisealarm og veihjelp utland. Innenfor sitt store globale nettverk håndterer FGA ti millioner reiseassistanser årlig. Frende var første norske forsikringsleverandør med norsk alarmsentral med norske medarbeidere, ledere, sykepleiere og leger. Fra 2016 har Falck Global Assistance base på Tåsen i Oslo. Forsikringselskapene Tryg, OBOS og DNB har i 2016 valgt samme leverandør.

Norges beste kundeservice og høy kundetilfredshet

I april fikk selskapet dokumentert at kundetilfredsheten er høy. På Call Center Dagene 2016, Nord-Europas største kundeservicekonferanse, vant Frende Forsikring prisen for beste kundeservice innen forsikring. SeeYou vurderte 118 forskjellige kundesentre med 2950 «mystery calls». Kun tre ganger i historien har forsikring levert høyere resultat enn det Frende oppnådde i 2016.

Selskapets visjon «vårt omdømme er vår drivkraft» er utfordrende og forpliktende. Målet er at Frende i alle sammenhenger skal fremstå som et selskap som bryr seg, og at kontakten med Frende skal oppleves enkel og positiv mot forventningene, enten det er i direkte kontakt med selskapets ansatte, våre distributører og samarbeidspartnere eller via elektroniske kanaler.

Styret er derfor svært tilfreds med at selskapet i en landsomfattende analyse av forsikringsbransjen foretatt av EPSI Norge, basert på 3000 intervjuer, for 6. året på rad rangerer Frende blant de beste. Sammen med Sparebank1 har Frende har Norges mest fornøyde kunder etter skade.

Selskapets gode resultat kommer av at kundene både opplever et godt samsvar mellom forventninger og serviceleveranser, samt at priser og vilkår er konkurransedyktige.

Merkevaren Frende

På tampen av 2015 ble ny brukervennlig nettbutikk lansert, flere produkter er tilgjengelige for kjøp, og en rekke funksjoner automatisert. I løpet av 2016 er alle eierbankene på nett med Frende nye nettbutikk på sine sider. Den nye løsningen fungerer like godt på nettbrett og mobil, som på PC.

Et viktig mål for 2016 har vært å styrke merkevaren Frende, parallelt med en offensiv vekststrategi og nasjonal målsetting for salg og distribusjon. Selskapet har lav kjennskap i markedet, men ønsker høyere markedsandeler også i områder hvor Frende ikke har bankdistribusjon. Frende har gjennom året sponset vært på TV2 Nyhetskanalen, og jobbet strategisk i flere andre mediekkanaler.

Digitale medarbeidere

Selskapets forretningsmodell og satsing på effektive elektroniske prosesser så vel i arbeidsflyten internt ved etablering av kundeforhold, har vært viktig for selskapets mulighet til å ha en beskjeden økning i bemanning i forhold til premievekst også gjennom 2016.

Selskapet har investert i, og tatt i bruk, robotteknologi og utviklet 30 robotprosesser som har gitt økt effektivitet og prosesskvalitet. Ved å overlate stadig mer manuelt arbeid og rene rutineoppgaver til digitale medarbeidere, frigis tid for høyt kvalifiserte ansatte, som kan ivareta flere oppgaver som krever kompetanse.

Det er etablert et felles program for kontinuerlig forbedring og robotisering (KFR) i Frende.

Styrket distribusjon

Gjennom året har Frende Skadeforsikring AS styrket sitt distribusjonsapparat. Eierbankenes kontornettverk i deres respektive geografiske nedslagsfelt består nå av 167 bankfilialer. I tillegg til 15 eierbanker har selskapet sterk vekst i franchisekanalen med egne salgssentre. Frende er nå representert i 17 fylker med tilsammen 1000 rådgivere. Frende eget kundesenter for utgående salg og selskapets selvbetjente digitale kanaler er i vekst.

Gjennom franchisekanalen etablerte Frende i 2016 salgssentre i Sandnes og Kristiansand med 15 rådgivere, og 30 nye rådgivere skal selge i Oslo og Akershus. Franchisekanalen har 17 salgssentre, i hovedsak utenfor eierbankenes geografiske nedslagsområder, og det vurderes fortløpende etablering av nye salgssentre.

Selskapet har tatt de første skritt inn på foreningsmarkedet. Det frivillige Skyttervesen (DFS) som er den største praktiske, frivillige støtteorganisasjonen til Forsvaret, og består av 850 skytterlag og 130.000 aktive medlemmer, valgte Frende som samarbeidspartner for forsikringsløsninger for skytterlagene og medlemmene.

Frende har i 2016 inngått en ny distribusjonsavtale som gir tilgang til både penger.no og finn.no som salgs- og markedsføringskanaler.

Frende hadde en vekst i bestandspremie på MNOK 138 i fjor, og var det nest mest voksende selskapet av samtlige i Norge.

Som et ledd i selskapets satsing for å styrke distribusjonskraften på bedriftsmarkedet, var Sparebanken Vest første pilot-bank som samkjører distribusjon med produktselskapet. 11 dyktige medarbeidere har gått fra Sparebanken Vest over til Frende og er med på å bygge et tett koordinert kompetansemiljø.

Parallelt har Frende utviklet og satt i produksjon flåteforsikring. Det sikrer både selskapet og kunder med stor bilpark enklere administrasjon og større fleksibilitet.

Solid resultat

Lønnsom og kraftig vekst er et overordnet mål for selskapet. I skadeforsikringsmarkedet har Frende

gjennom snart 10 år vært et av selskapene med aller høyest vekst i Norge. Det fortsatte også i 2016, selv i et marked med sterk priskonkurranse.

Hele 41 prosent av oss byttet én eller flere bank- og forsikringstjenester i løpet av året, viser Finansportalens undersøkelse blant 2000 nordmenn. I følge undersøkelsen var bilforsikring det mest konkurranseutsatte produktet blant forbrukerne. Hele 30 prosent av utvalget svarte at de hadde flyttet eller reforhandlet bilforsikringen. Frende har lavere avgangsprosent enn bransjen for øvrig, med 11,6 prosent.

Ved utgangen av 2016 er det gledelig for styret å konstatere at alle vesentlige faktorer fortsetter den positive utviklingen, noe som har bidratt til et resultat før skatt på MNOK 193,0, mot MNOK 137,9 i 2015.

Årsregnskapet

Premieinntekter

Selskapet hadde i 2016 brutto forfalt premie på MNOK 1 538,3 som er en vekst med 10 % fra MNOK 1 397,9 i 2015. Opptjent premie for egen regning var MNOK 1 444,7.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnader for egen regning var MNOK 1 066,2. Dette gir en skadeprosent for egen regning på 73,8 som er noe opp fra 73,1 i 2015. Brutto skadeprosent er derimot lavere i 2016 enn den var i 2015, med 72,5 mot 73,4. Fortsatt målrettet jobbing med tegningsretningslinjer og porteføljekvalitet synliggjøres i god utvikling i skadefrekvens og brutto skadeprosent. Storskadenivå i 2016 er relativt høyt, men likevel er det færre skader enn i 2015 som er av størrelse som inngår i reassuransse. Derfor er årets egenregningssskadeprosent noe høyere enn fjorårets, tross bedre brutto.

Driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader var MNOK 269,2. Kostnadsprosenten er 18,7 i 2016 mot 18,9 i 2015. Selskapet er dimensjonert for å takle forventet vekst i kundemassen uten vesentlig økning i ressurser. Kostnadsnivå er stabilt med unntak av noe høyere IT kostnader i tillegg til høyere salgsprovisjoner relatert til større vekstandel innenfor nye distributører. Det er fortsatt fokus på effektivisering og automatisering av driften, samt tilpasning til digitalisering av kundeprosessene. Dette gir noe økte IT kostnader, både i beløp og i relativ andel av total kostnadsprosent. Antall ansatte er økt fra 112 til 140, mens årsverk er økt fra 110 til 112.

Finansinntekter

Frende sin kapitalforvaltning er fokusert på diversifisering og moderat risiko. Plasseringsmidlene ved utgangen av 2016 er fordelt på 61% i renteportefølje, 13,4 % i obligasjoner holdt til forfall, 11,1 % i aksjefond, 5,1 % i høyrente obligasjoner og 9,4 % i eiendom. Kapitalforvaltningen anses med dette å ha en profil som er tilnærmet bransjepraksis.

Netto inntekter fra investeringer var MNOK 83,7 som tilsvarer en avkastning på 4,2 %. Herav var gjennomsnittlig avkastning på aksjer 8,9 % og 3,2 % på renter og 8,0 % på eiendom.

Kontantstrøm

Selskapets kontantstrøm fra driften er på MNOK 339,3. Overskuddslikviditet plasseres løpende til andre finansielle eiendeler i tillegg er det betalt ut MNOK 50 i utbytte, netto likviditetsøkning i 2016 er på MNOK 13,7.

Resultat

Resultat før skattekostnad ble i 2016 et overskudd på MNOK 193,0 mot 137,9 i 2015 (omarbeidet resultat), mens resultat etter skattekostnad inkludert andre resultatkomponenter viste et overskudd på MNOK 150,4.

Balanse

Forvaltningskapitalen i Frende var ved årsskiftet MNOK 2 883 mot MNOK 2516 i 2015, en økning på 15 %. Selskapets eiendeler består vesentlig av finansielle investeringer med totalt MNOK 2182 - tilsvarende 76 % av balansen og 16 % økning fra foregående år.

Selskapets egenkapital utgjorde pr. 31.12.16 MNOK 845 mot MNOK 770 i omarbeidet balanse pr. 31.12.15, og dette utgjorde 29 % av forvaltningskapitalen mot 31 % foregående år.

Fra 01.01.2016 er sikkerhetsavsetning ikke lenger et begrep i finansforetaksloven eller forskrift for årsregnskap for skadeforsikring. Netto avsetning etter skatt øker egenkapitalen per 01.01.2016 med MNOK 153,6.

Selskapets forpliktelser består vesentlig av forsikringstekniske avsetninger.

Selskapet har ingen gjeld, lån eller lånerammer foruten de forpliktelser som følger av selskapets drift og ordinære virksomhet.

Fra 01.01.2016 blir kapitalkravberegninger gjennomført etter nytt regelverk Solvens II. Estimert solvensmargin per 31.12.2016 er 149 %

Styrets vurdering

Årsregnskapet

Styret konstaterer at selskapet i 2016 har fortsatt svært positiv resultatutvikling. Til tross for sterk konkurranse og prispress i markedet er Frende det selskapet med nest størst andel av markedsveksten i 2016.

Resultatregnskapet og balansen med tilhørende noter gir etter styrets oppfatning fyllestgjørende informasjon om virksomheten i Frende Skadeforsikring AS i 2016 og om selskapets stilling ved årsskiftet.

Fra 01.01.2016 er sikkerhetsavsetning ikke lenger et begrep i finansforetaksloven eller forskrift for årsregnskap for skadeforsikring. Oppløsningen av sikkerhetsavsetningen er å anse som prinsippendring og det er utarbeidet sammenlikningstall for 2015.

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at dette derfor er lagt til grunn ved avleggelse av årsregnskapet.

Det er ikke inntruffet hendelser etter regnskapsårets avslutning som er vesentlig for vurdering av selskapets resultater eller stilling.

Risikoforhold

Frende Skadeforsikring har i 2016 gjennomført en egenvurdering av risiko- og kapital situasjonen – gjennom en ORSA prosess.

Formålet med ORSA-prosessen er å sikre at styret har tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere om Frende Skadeforsikring sin risikoprofil er innenfor vedtatt risikoappetitt og risikorammer, gitt gjeldende strategiske beslutninger. ORSA-prosessen skal videre dokumentere at Frende Skadeforsikring har nødvendig kapital til å dekke opp virksomhetens risikoeksponering, både på kort og lengre sikt.

Frende Skadeforsikring er godt kapitalisert med en solvensmargin på 150 %, etter utbytte.

Som et forsikrings selskap er vi eksponert for en rekke finansielle risikoer. På kort sikt er den største risikoen at de økonomiske tapene vi dekker for våre kunder blir større enn ventet. Deretter kommer risikoen for tap som en følge av uventede svingninger i finansmarkedene. Disse risikoene er styrt gjennom en disiplinert forsikringsstrategi og en moderat investeringsfilosofi.

På lengre sikt er vi også eksponert for en forretningsmessig risiko der stadig hyppigere endringer i markedet gjør det viktig at vi er i stand til å respondere på endringer i omgivelsene. Vårt viktigste verktøy for å styre denne risikoen er en robust strategiprosess med påfølgende mål- og resultatstyring.

Personalforhold

Selskapet har etter styrets vurdering, gjennom den organisasjonen som nå er etablert, de beste forutsetninger for å lykkes i å realisere selskapets forretningsmessige mål.

Frende Skadeforsikring hadde ved utgangen av 2016 112 årsverk, en økning fra 2015 med 2 årsverk.

Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet i Frende anses som godt. Konsernets totale sykefravær utgjorde 5,5 % (4,2). Herav utgjør ca 4% langtidssykemeldte. Det ble i 2016 ikke registrert skader eller ulykker i Frende. Selskapets virksomhet forurenses ikke det ytre miljø.

Likestilling

Frende tilstreber likebehandling av ansatte på alle nivåer i selskapet, uansett kjønn, etnisk tilhørighet eller annet. På samme måte skal avlønning gjenspeile stillingsinnhold og kvalifikasjoner, uavhengig av kjønn eller andre forhold.

Ved utgangen av 2016 var kvinneandelen 45 % av selskapets ansatte, mens kvinneandelen i selskapets ledelse var 43 % og 29 % i selskapets styre.

Selskapet anser ikke noe behov for å iverksette tiltak i henhold til diskrimineringsloven.

Styret og ledelse

Selskapets styre består av aksjonærvalgte representanter fra de fire av de største eierbankene, to eksterne aksjonærvalgte medlemmer, samt en representant valgt av og blant de ansatte.

Selskapets ledergruppe består av syv medlemmer.

Framtidsutsikter

Styret mener selskapet har skapt et godt fundament for fortsatt lønnsom vekst. Distribusjonen til eierbankenes kunder har vært vellykket, og her er fortsatt et stort potensial. Samtidig er distribusjonskraften styrket ytterligere med flere franchiseforretninger og andre strategiske samarbeidspartnere. Det ventes fortsatt vekst i 2017.

Lønnsomheten er meget tilfredsstillende, noe som gir rom for utbetaling av utbytte samtidig som solvensmarginen opprettholdes.

Organisasjonen er styrket gjennom året, og har fortsatt god tilgang på dyktige medarbeidere.

Selskapet har implementert det nye regelverket for risikostyring og soliditet (Solvens II).

Takk til samarbeidspartnere, tillitsvalgte og medarbeidere

Styret vil takke selskapets medarbeidere, samarbeidspartnere og tillitsvalgte, først og fremst i eier- og distribusjonsbankene, for godt samarbeid.

Innsatsviljen har gitt inspirasjon som selskapet håper kan videreføres inn i kommende år.

Disponering av årets resultat

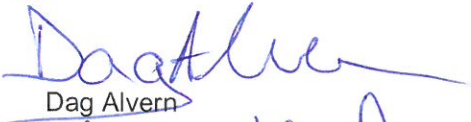
Styret i Frende foreslår at årets overskudd MNOK 150,4 disponeres slik;

- Overført til bundne fond MNOK 6,3
- Utbytte MNOK 64,0
- Overføring annen egenkapital MNOK 80,1

Selskapet hadde ved årsskiftet MNOK 296,2 i fri egenkapital.

Jan Erik Kjerpeseth
styreleder

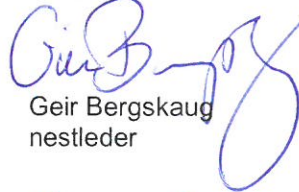

Dag Alvern
Dag Alvern

Arnstein Heimset
ansattrepresentant

Bergen, 15.mars 2017

Geir Bergskaug
nestleder

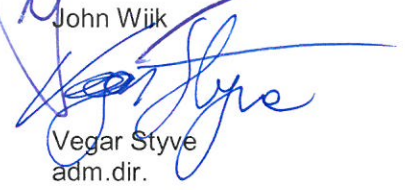
Lisbeth Flågåeng
Lisbeth Flågåeng

Lisbet Næø
Lisbet Næø

John Wijk
John Wijk

Vegar Styve
adm.dir.

Frende Skadeforsikring AS

		2015	
	Note	2016	omarbeidet
Teknisk regnskap for skadeforsikring			
Premieinntekter			
Opptjente bruttopremier		1 472 222 311	1 337 972 917
-Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier		-27 475 999	-23 707 665
<i>Sum premieinntekter for egen regning</i>	1,3,9	1 444 746 312	1 314 265 252
Erstatningskostnader i skadeforsikring			
Brutto erstatningskostnader		1 067 948 526	982 404 752
-Gjenforsikringsandel av brutto erstatningskostnader		-1 718 339	-22 118 443
<i>Sum erstatningskostnader for egen regning</i>	1,3,9	1 066 230 187	960 286 309
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Salgskostnader		163 501 906	145 357 699
Forsikringsrelaterte adm. kostnader		105 724 144	102 972 079
<i>Sum forsikringsrelaterte driftskostnader</i>	3,5,10,11	269 226 050	248 329 778
Resultat av teknisk regnskap i skadeforsikring		109 290 075	105 649 165
Ikke teknisk regnskap for skadeforsikring			
Netto inntekter fra investeringer			
Realisert/ urealisert gevinst / tap aksjefond		19 380 958	12 599 031
Realisert/ urealisert gevinst / tap renteplasseringer		49 893 078	7 731 183
Realisert/ urealisert eiendomsfond		14 246 044	9 753 227
Renteinntekter bankplasseringer		173 669	500 027
<i>Sum netto inntekter fra investeringer</i>	7,9	83 693 749	30 583 468
Andre kostnader	15	-	-1 637 872
Resultat av ikke- teknisk regnskap		83 693 749	32 221 340
Resultat før skattekostnad		192 983 825	137 870 505
Skattekostnad	13	41 575 133	34 686 996
Resultat før andre resultatkomponenter		151 408 692	103 183 509
Andre resultatkomponenter			
Aktuarielle gevinster og tap på pensjonsytelser		-1 393 594	1 205 657
Skatt på andre resultatkomponenter		348 399	-325 527
TOTALRESULTAT		150 363 496	104 063 639

Frende Skadeforsikring AS

	Note	31.12.16	31.12.2015 omarbeidet
EIENDELER			
<i>Immaterielle eiendeler</i>			
Andre immaterielle eiendeler	12	36 545 255	39 894 651
<i>Investeringer</i>			
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>			
Investeringer som holdes til forfall	7,9	289 829 399	295 599 620
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjefondsandeler	7,9	242 583 160	194 028 728
Obligasjoner/ rentefond	7,9	1 440 636 470	1 231 234 861
Eiendomsfond	7,9	204 388 386	150 037 754
Plasseringskonto	7,9	4 383 719	2 036 494
<i>Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>		<u>1 891 991 735</u>	<u>1 577 337 837</u>
<i>Sum investeringer</i>		2 181 821 134	1 872 937 457
<i>Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring</i>			
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	4	12 235 216	10 217 896
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	4	11 148 359	25 721 807
<i>Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring</i>		<u>23 383 575</u>	<u>35 939 703</u>
<i>Fordringer</i>			
Fordringer i forbindelse med direkte forsikring	8	553 354 347	503 227 673
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring		13 667 071	2 615 850
Konsernfordringer		-	229 147
<i>Sum fordringer</i>		<u>567 021 418</u>	<u>506 072 670</u>
<i>Andre eiendeler</i>			
Anlegg og utstyr	12	6 106 522	7 561 856
Kasse, bank	6	48 813 233	37 507 917
<i>Sum andre eiendeler</i>		<u>54 919 755</u>	<u>45 069 773</u>
<i>Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte</i>			
Forskuddsbetalte kostnader		19 664 422	16 025 847
<i>Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter</i>		<u>19 664 422</u>	<u>16 025 847</u>
Sum eiendeler		<u>2 883 355 558</u>	<u>2 515 940 101</u>

-

Frende Skadeforsikring AS

EGENKAPITAL OG GJELD	31.12.2016	31.12.2015 omarbeidet
Innskutt egenkapital		
<i>Selskapskapital</i>		
Aksjekapital (5.000.000 aksjer pål. kr. 100,-)	16	500 000 000
Sum innskutt egenkapital		500 000 000
Opptjent egenkapital		
<i>Fond</i>		
Avsetning til garantiordningen	2	60 100 000
Avsetning til naturskadefondet	2	-
Annen opptjent egenkapital		296 171 812
Sum opptjent egenkapital		216 108 316
Sum egenkapital	16,17,18	856 271 812
Forsikringsforpliktelser brutto skadeforsikring		
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	4	714 164 890
Brutto erstatningsavsetning	4	1 084 992 674
Sum forsikringsforpliktelser brutto skadeforsikring		1 799 157 564
Avsetning for forpliktelser		
Pensjonsforpliktelser	11	24 484 609
<i>Forpliktelser ved skatt</i>		
Forpliktelser med periodeskatt		27 657 497
Forpliktelser med utsatt skatt		47 951 199
Sum forpliktelser		100 093 305
Forpliktelser		
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		12 337 528
Avsatt utbytte		64 000 000
Andre forpliktelser	14	16 795 981
Konserngjeld	14	1 106 932
Sum forpliktelser		94 240 441
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		
Andre påløpte kostnader	15	33 592 436
Sum egenkapital og forpliktelser		2 883 355 558
		2 515 940 101

 Jan Erik Kjerpeseth
 Styreleder

 Dag Alvern

 Arnstein Heimset
 Ansattrepresentant

Bergen, 15.mars 2017

 Geir Bergskaug
 Nestleder

 Lisbeth Nærø

 Lisbeth Flågång

 John Wiik

 Vegar Styve
 Adm.dir

Frende Skadeforsikring AS

Regnskapsprinsipper

Generelt

Regnskapet for Frende Skadeforsikring AS er avlagt i samsvar med Lov om årsregnskap, Forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak, samt gjeldende regnskapsstandarder.

Det er utarbeidet sammenlikningstall i notene i den grad sammenlignbare tall er tilgjengelig og det anses hensiktsmessig.

Endring i regnskapsprinsipper/ omarbeiding sammenlikningstall

Som følge av innføring av Solvens II regelverk fra 1. januar 2016 vedtok Finansdepartementet 18. desember 2015 endring i forskriften for årsoppgjør med virkning fra 1. januar 2016. Endringene innebærer blant annet en oppløsning av sikkerhetsavsetningen i regnskapet. Oppløsningen av sikkerhetsavsetningen er å anse som prinsippendring og det er utarbeidet sammenlikningstall for 2015. Sikkerhetsavsetningen ble reklassifisert fra gjeld til egenkapital hensyntatt påvirkning på utsatt skatt. Oppstilling over virkning på resultat i 2015 og balanse ligger vedlagt.

Innregning av inntekter og kostnader

Grunnleggende regnskapsprinsipper legges til grunn slik at inntekter resultatføres når de er opptjent, og utgifter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Beste estimat legges til grunn ved usikkerhet, basert på tilgjengelig informasjon ved balansetidspunktet.

Premieinntekter

Opptjent bruttopremie beregnes som forfalt bruttopremie korrigert for endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie. Forfalt brutto premie omfatter all premie for forsikringsavtaler med påbegynt forsikringsperiode før regnskapsårets avslutning.

Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier omfatter reassurandørenes andel av forfalt brutto premie korrigert for endring gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnader omfatter alle erstatningsbeløp som er betalt til forsikringstaker i regnskapsperioden, i tillegg til endring i avsetning for meldte ikke oppgjorte skader (RBNS) og inntrufne med ikke meldte skader (IBNR).

Brutto betalte erstatninger omfatter betalte erstatninger til forsikringstaker inkl. direkte og indirekte skadebehandlingskostnader, med fradrag for mottatte regressinnbetalinger.

Klassifisering og verdivurdering

Finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler innregnes i balansen når selskapet blir part i instrumentets kontraktmessige betingelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Alle finansielle instrumenter som ikke inngår i kategorien til virkelig verdi over resultatet, innregnes første gang til virkelig verdi med tillegg av de transaksjonsutgiftene som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen. Finansielle instrumenter i kategorien virkelig verdi med verdiendringer over resultatet innregnes uten hensyn til transaksjonskostnader.

Finansielle eiendeler fraegnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all, eller tilnærmet all, risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Frende Skadeforsikring AS har finansielle eiendeler, og disse klassifiseres etter følgende kategorier etter IAS 39:

- Til virkelig verdi over resultatet
- Utlån og fordringer

Til virkelig verdi over resultatet

Et finansielt instrument klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom det ved førstegangsinnregning er øremerket til dette, eller holdes for omsetning. Selskapet har en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til ledelsen og styret.

Instrumentene måles til virkelig verdi, og endringer i verdien innregnes i resultatet.

Investeringer som holdes til forfall

I denne kategorien inngår finansielle eiendeler med fast forfall, som selskapet har en positiv intensjon om å holde til forfall, og som ved førstegangs innregning ikke identifiseres som virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Investeringer holdt til forfall er klassifisert som ut finansielle eiendeler, og måles til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass, settes virkelig verdi til kjøpskurs siste handelsdag frem til og med balansedagen. For en eiendel som skal avhendes, eller en forpliktelse som innehas, settes virkelig verdi til salgskurs.

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi i Frende Skadeforsikring AS er i det alt vesentlige instrumenter som er notert i et aktiv marked.

Amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer i kategoriene utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentes metode. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi, foretas det på balansedagen en vurdering av hvorvidt det finnes objektive indikatorer for verdifall av den enkelte finansielle eiendel eller en gruppe av ensartede finansielle eiendeler. Ved vurderingen av om det foreligger verdifall legges det vekt på hvorvidt utsteder har vesentlige finansielle vanskeligheter, om det foreligger kontraktsbrudd, herunder mislighold, om det er sannsynlig at utsteder går konkurs, om det ikke lenger finnes et aktivt marked for eiendelen på grunn av finansielle vanskeligheter eller om det observeres målbar nedgang i forventet kontantstrøm fra en gruppe finansielle eiendeler. Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med henholdsvis opprinnelig effektiv rente (for eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (for eiendeler med flytende rente).

Tap for verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

IT systemer og programvare

Kjøpt programvare er balanseført til anskaffelseskost inkludert direkte eksterne kostnader for å sette programvaren klar til bruk. Kjøpt programvare tilpasset virksomheten er klassifisert som immateriell eiendel. Balanseført IT system avskrives fra ferdigstillelsesdato lineært over antatt økonomisk levetid. Om virkelig verdi av eiendelen faller under bokført verdi og verdifallet ikke forventes å være forbigående, nedskrives driftsmidlet tilsvarende verdifallet. Nedskrivning reverseres om grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er tilstede. Vurdering av systemene er gjort mot endringer i økonomiske, teknologiske, og interne rammebetingelser som tiliser at verdi ikke lenger er tilstede.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er klassifisert som andre eiendeler i balansen. Driftsmidlene er vurdert til anskaffelseskost og avskrives lineært over antatt økonomisk levetid. Om virkelig verdi av et driftsmiddel faller under bokført verdi og verdifallet ikke forventes å være forbigående, nedskrives driftsmidlet tilsvarende verdifallet. Nedskrivning reverseres om grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er tilstede. Det er ikke gjennomført nedskrivning på driftsmidler per 31.12.2016.

Forsikringsmessige avsetninger

Avsetning for ikke opptjent premie er periodisering av forfalt premie. Avsetningen er relatert til avsetning for ikke opptjent andel av brutto forfalt premie på forsikringskontrakter der forsikringsperioden er påbegynt ved regnskapsårets slutt.

Erstatningsavsetning er avsetning relatert til skadetilfeller som er inntruffet før balansedagen, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte skader (RBNS) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR). Erstatningsavsetning inkluderer fremtidige direkte og indirekte skadebehandlingskostnader.

Det foretas individuell skadereservering for alle meldte skader, og avsetningen omfatter forventet utbetaling til forsikringstaker inkl. skadebehandlingskostnader.

Avsetning for inntrufne, ikke meldte skader (IBNR) foretas ved hjelp av statistiske metoder. Grunnet lavt skadetall og kort historikk er det ved avsetningsberegning også benyttet en premiefaktor i forhold til opptjent premie for enkelte av selskapets produkter.

Annen opptjent egenkapital

Naturskadefond kan kun benyttes til erstatninger etter naturskader. Til fondet avsettes differansen mellom årets opptjente naturskadepremie og påløpte erstatninger som dekkes av denne ordningen.

Avsetning til garantiordningen er avsetning for å dekke ansvar mot sikringsordningen som skal bidra til å sikre utbetaling av krav som følger av avtale om direkte skadeforsikring. Det maksimale ansvaret utgjør 1,5 % av summen av selskapets opptjente bruttopremie for skadeforsikringsavtaler som omfattes av garantiordningen.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring.

Pensjoner

Selskapet har innskuddspensjon for alle ansatte. Premie kostnadsføres løpende, og selskapet har ingen forpliktelse utover kostnadsført beløp knyttet til innskuddspensjon.

I tillegg har selskapet pensjonsforpliktelse overfor enkelte arbeidstakere via en usikret driftsordning. Pensjonsforpliktelse knyttet til disse ordningene er beregnet i samsvar med IAS19R, ved at nåverdi av beregnede forpliktelser er beregnet med utgangspunkt i tid i ordningen, forventet lønnsvekst og årlig regulering av pensjonsutbetalingene. Diskonteringsrente ved beregning av nåverdien er i samsvar med oppdaterte økonomiske forutsetninger. Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer og avvik mot beregningsforutsetningene (estimatavvik) bokføres over resultatet under andre resultatkomponenter. Periodens netto pensjonskostnad består av årets påløpte pensjonsrettigheter, rentekostnader på pensjonsforpliktelsene samt justering for eventuelle planendringer.

Skatt

Resultatført skattekostnad består av betalbar skatt og årets endring i utsatt skatt. Utsatt skatt beregnes med 25 % av midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet og nettoført.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskapet i samsvar med årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper, og anvendelse av gjeldende regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser.

Estimatene baseres på historiske data, vurdering av egen portefølje, forventninger til fremtiden og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlig basert på underliggende forhold. Estimater og tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i estimater innregnes i den perioden estimatene endres. Det vil naturlig være usikkerhet knyttet til slike estimater og endring i forutsetninger vil medføre endring i estimater påfølgende regnskapsår.

Forsikringstekniske avsetninger

Det er knyttet størst usikkerhet til avsetning for skader inntruffet men ikke rapportert (IBNR). Avsetningen er basert på statistisk modell utarbeidet på grunnlag av erfaringstall og porteføljens utvikling. Det vil være risiko til fastsettelse av estimater beregnet på grunnlag av disse modellene.

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

Ved indikasjon på verdifall foretas det nedskrivningstest for å kontrollere om bokført verdi for driftsmidler og immaterielle eiendeler er tilstede.

Frende Skadeforsikring AS

Endring i egenkapital

	Aksjekapital	Overkursfond	Avsetning til garantiordningen	Natur-skadefond	Opptjent egenkapital	Sum
Egenkapital pr 01.01.2015	500 000 000	-	46 650 000	-	12 685 928	559 335 928
Sikkerhetsavsetning oppløst					152 413 050	152 413 050
Endret skattesats sikkerhetsavsetning			7 150 000		4 095 700	4 095 700
Endring garantiordningen					-7 150 000	-
Endring naturskadefond					-	-
Årets resultat					104 063 639	104 063 639
Avsatt utbytte					-50 000 000	-50 000 000
Egenkapital pr 31.12.15	500 000 000	-	53 800 000	-	216 108 317	769 908 316
Egenkapital pr 01.01.2016	500 000 000	-	53 800 000	-	216 108 317	769 908 316
Endring garantiordningen			6 300 000		-6 300 000	-
Endring naturskadefond					-	-
Årets resultat					151 408 692	151 408 692
Andre resultatkomponenter					-1 045 196	-1 045 196
Avsatt utbytte					-64 000 000	-64 000 000
Egenkapital pr. 31.12.16	500 000 000	-	60 100 000	-	296 171 812	856 271 812

Frende Skadeforsikring AS

Kontantstrømanalyse	31.12.16	31.12.15
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>		
Netto innbetalt til premier brutto	1 488 174 627	1 353 629 559
Netto kontantstrøm reassuranse	-21 259 180	-15 784 591
Renteinntekter bank	173 669	500 027
Realisert gevinst/ renter fondsandeler	41 819 969	58 020 161
Andre kostnader	-	-1 637 872
Utbetalte erstatninger	907 928 554	805 007 686
Forsikringsrelaterte driftskostnader	261 689 234	264 807 647
<i>Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>	339 291 297	328 187 695
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>		
Nettoinvestert i finansielle eiendeler	264 836 340	315 916 929
Netto investert i driftsmidler	1 689 072	7 002 301
Netto investert i immaterielle eiendeler/ IT systemer	9 113 344	22 590 470
<i>Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>	-275 638 756	-345 509 700
<i>Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter</i>		
Utbetaling av utbytte	-50 000 000	
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-50 000 000	
<i>Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>	-	-
Netto likviditetsendring	13 652 541	-17 322 005
<i>Likviditetsbeholdning 01.01.</i>	39 544 411	56 866 416
<i>Likviditetsbeholdning 31.12.</i>	53 196 952	39 544 411

Kontantstrømanalyse viser endring i innestående på bank drift og plasseringskonti i 2016. Fondsplasseringer er definert som investering i finansielle eiendeler.

Frende Skadeforsikring AS

Virkning av endring i regnskapsprinsipp

	31.12.2015
<i>Virkning mot resultat</i>	
Resultat før skatt før endring av prinsipp	141 870 505
Sikkerhetsavsetning oppløst	<u>-4 000 000</u>
Resultat før skatt omarbeidet	<u>137 870 505</u>
Ny omarbeidet skattekostnad	-34 686 996
Nytt omarbeidet resultat etter skatt før andre resultatkomponenter	<u>103 183 509</u>
<i>Andre resultatkomponenter</i>	
Aktuarielle gevinster og tap på pensjonsytelser	1 205 657
Skatt på andre resultatkomponenter	<u>-325 527</u>
Nytt omarbeidet totalresultat	<u>104 063 639</u>
<i>Virkning mot skattekostnad</i>	
Skattekostnad før omarbeiding	-35 766 996
Skatteeffekt av sikkerhetsoppløsning	1 080 000
Ny omarbeidet skattekostnad før skatt på andre resultatkomponenter	-34 686 996
Skatt på andre resultatkomponenter	<u>-325 527</u>
Total skattekostnad i resultatet	<u>-35 012 523</u>
<i>Virkning mot balanse</i>	
Utsatt skatt	
Utsatt skattefordel balanse 2015	16 814 288
Oppløsning sikkerhetsavsetning	<u>-51 196 250</u>
Utsatt skattefordel omarbeidet balanse 2015	<u>-34 381 962</u>
Forsikringsforpliktelser brutto skadeforsikring	
Sikkerhetsavsetning 2015 før endring	204 785 000
Oppløsning sikkerhetsavsetning	-204 785 000
Sikkerhetsavsetning etter endring	<u>-</u>
Annen egenkapital	
Annen egenkapital 2015 før endring	62 519 566
Netto effekt oppløst sikkerhetsavsetning	<u>153 588 750</u>
Annen egenkapital i omarbeidet balanse	<u>216 108 316</u>

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 1

Premieinntekter mv.	31.12.16	31.12.15
Forfalt bruttopremie	1 538 301 301	1 397 893 657
- Avgitt gjenforsikringspremie	-29 493 319	-30 626 047
Endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie	-66 078 990	-59 920 740
- Endring i gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	2 017 320	6 918 382
<i>Sum premieinntekter for egen regning</i>	<u>1 444 746 312</u>	<u>1 314 265 252</u>

Erstatninger

Brutto betalte erstatninger	907 928 554	805 007 686
-Gjenforsikringsandel av betalte erstatninger	-16 291 787	-8 526 004
Brutto endringer i erstatningsavsetninger	160 019 972	177 397 066
- Endring i gjenforsikringsandel av brutto erstatninger	14 572 448	-13 592 439
<i>Sum erstatningskostnader for egen regning</i>	<u>1 066 229 187</u>	<u>960 286 309</u>

Note 2

Avsetning til naturskadefond	31.12.16	31.12.15
Inngående balanse	-	-
<i>Årets endring</i>		
Mottatt naturskadepremie	33 379 090	
Opptjent naturskadepremie	31 718 080	
Inntrufne erstatninger	18 063 670	
Andel kostnader i poolen inkl reassurans	5 724 889	
Naturskade utover fond mot EK	-7 929 521	-
Avsetning til naturskadefondet UB	<u>-</u>	<u>-</u>

Naturskadefond var negativt med MNOK 24,0 utgang 2016 som er overført fra annen egenkapital.

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet
 Note 3 Premieinntekter og
 erstatningskostnader mv. i
 skadeforsikring

	Bruttoandel				Gjenforsikringsandel				Nettoandel		
	Forfalte premier	Opptjente premier	Påløppte erstatninger 2016	Påløppte erstatninger tidligere årsganger	Påløppte erstatninger alle årsganger brutto	Forsikringsrelaterte driftskostn.	Forsikringsrelaterte brutto* premie	Påløppte erstatninger	Gjenforsikr. resultat	Forsikrings- teknisk resultat netto	
Landbaserte forsikringer - privat											
Kombinererte forsikringer	452 847 727	432 002 348	313 950 005	-7 212 150	306 737 855	81 492 441	43 772 052	5 487 590	139 669	5 347 921	38 424 130
Herav: Rettshjelpsforsikring	-	0	-	-	0	0	0	-	-	0	0
Herav: Øvrige	452 847 727	432 002 348	313 950 005	-7 212 150	306 737 855	81 492 441	43 772 052	5 487 590	139 669	5 347 921	38 424 130
Motorvognforsikringer	591 831 760	566 005 600	411 064 046	-15 065 532	395 998 514	106 503 383	63 503 703	6 444 528	-1 344 888	7 789 416	55 714 287
Herav: Ansvar	226 627 660	218 400 200	151 727 488	-8 169 149	143 558 339	40 782 895	34 058 966	2 486 700	-1 333 840	3 820 540	30 238 426
Herav: Øvrige forsikringer	365 204 100	347 605 400	259 336 559	-6 896 384	252 440 175	65 720 488	29 444 737	3 957 828	-11 048	3 968 876	25 475 861
Fritidsbåtforsikring	42 576 810	41 798 120	29 882 212	-2 317 625	27 564 587	7 661 931	6 571 602	530 886	131 060	399 826	6 171 776
Ulykkesforsikring	12 239 290	11 815 230	11 905 916	-4 379 682	7 526 234	2 202 528	2 086 468	200 003	200 003	200 003	1 886 465
Reiseforsikring	113 910 120	107 680 550	88 197 097	2 214 401	90 411 498	20 498 753	-3 229 701	1 822 766	1 822 766	1 822 766	-5 052 467
Øvrige landbaserte forsikringer	14 941 520	13 750 130	10 444 612	2 798	10 447 410	2 688 809	613 911	174 643	174 643	174 643	439 268
Sum Privatbetonte forsikringer	1 228 347 227	1 173 051 978	865 443 888	-26 757 790	838 686 098	221 047 845	113 318 035	14 660 416	-1 074 159	15 734 575	97 583 459
Landbaserte forsikringer - næringsliv											
Kombinererte forsikringer næringsliv	39 475 760	37 912 900	41 068 070	-781 608	40 286 462	7 103 880	-9 477 442	432 398	-	432 398	-9 909 840
Herav: Rettshjelpsforsikring	-	0	0	-	0	0	0	-	-	0	0
Herav: Øvrige	39 475 760	37 912 900	41 068 070	-781 608	40 286 462	7 103 880	-9 477 442	432 398	-	432 398	-9 909 840
Motorvognforsikringer bedrift	81 968 940	80 421 330	54 849 872	-8 365 024	46 484 848	14 750 762	19 185 720	915 676	-	915 676	18 270 044
Herav: Ansvar	24 799 750	24 584 940	19 994 472	-4 243 239	15 751 233	4 462 852	4 370 855	279 924	-	279 924	4 090 931
Herav: Øvrige forsikringer	57 169 190	55 836 390	34 855 400	-4 121 785	30 733 615	10 287 910	14 814 865	635 752	-	635 752	14 179 113
Yrkesskadeforsikringer	42 371 620	41 033 320	39 296 633	4 832 956	44 129 589	7 625 006	-10 721 275	694 593	-	694 593	-11 415 868
Trygghetsforsikring	6 609 400	6 490 210	5 902 994	58 079	5 961 073	1 189 398	-660 261	109 863	-	109 863	-770 124
Øvrige landbaserte forsikringer næringsliv	97 297 150	93 010 750	75 782 097	-7 170 201	68 611 896	17 509 158	6 889 696	1 227 446	2 792 498	-1 565 052	8 454 748
Sum landbaserte næringslivsforsikringer	267 722 870	258 868 510	216 899 666	-11 425 798	205 473 868	48 178 204	5 216 438	3 379 976	2 792 498	587 478	4 628 960
Pooler											
Naturskadepoolen	33 379 090	31 759 650	23 788 560	-	23 788 560	-	7 971 090	-	-	7 971 090	7 971 090
Øvrige pooler	8 852 114	8 542 173	-	-	-	-	8 542 173	9 435 607	0	9 435 607	-893 434
Sum pooler	42 231 204	40 301 823	23 788 560	0	23 788 560	0	16 513 263	9 435 607	0	9 435 607	7 077 656
Sum	1 538 301 301	1 472 222 311	1 106 132 114	-38 183 588	1 067 948 526	269 226 050	135 047 735	27 475 999	1 718 339	25 757 660	109 290 075

*Resultater før allokert avkastning

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 4 Forsikringsforpliktelse

	Avsetning for ikke opptjent premie	Erstatnings-avsetning	Gjenforsikringsandel av ikke opptjent premie	Gjenforsikrings-andel av erstatnings avsetning
Landbaserte forsikringer - privat				
Kombinerte forsikringer	212 788 180	235 365 090	3 816 838	7 146 246
<i>Herav: Rettshjelpsforsikring</i>	-	-		
<i>Herav: Øvrige</i>	212 788 180	235 365 090	3 816 838	7 146 246
Motorvognforsikringer	282 474 160	336 613 886	4 517 122	120 878
<i>Herav: Ansvar</i>	108 908 460	281 878 930	1 741 585	0
<i>Herav: Øvrige forsikringer</i>	173 565 700	54 734 956	2 775 537	120 878
Fritidsbåtforsikring	19 992 690	12 458 314	356 639	209 410
Ulykkesforsikring	5 734 060	30 988 066	136 323	
Reiseforsikring	53 115 570	49 426 095	1 262 782	
Øvrige landbaserte forsikringer	7 241 390	2 635 388	129 175	
Sum Privatbetonte forsikringer	581 346 050	667 486 839	10 218 879	7 476 534
Landbaserte forsikringer - næringsliv				
Kombinerte forsikringer næringsliv	16 773 860	55 927 655	269 417	-
<i>Herav: Rettshjelpsforsikring</i>	-	-		
<i>Herav: Øvrige</i>	16 773 860	55 927 655	269 417	-
Motorvognforsikringer bedrift	34 905 610	56 985 995	558 185	-
<i>Herav: Ansvar</i>	10 673 810	39 128 631	170 688	
<i>Herav: Øvrige forsikringer</i>	24 231 800	17 857 364	387 497	
Yrkesskadeforsikringer	18 228 300	156 286 924	433 364	
Trygghetsforsikring	2 634 190	22 643 756	62 626	
Øvrige landbaserte forsikringer næringsliv	38 377 400	72 873 766	692 745	3 671 825
Sum landbaserte næringslivsforsikringer	110 919 360	364 718 096	2 016 337	3 671 825
Pooler				
Naturskadepoolen	15 567 010	52 787 739		
Øvrige pooler	6 332 470			
Sum poler	21 899 480	52 787 739	0	0
Sum	714 164 890	1 084 992 674	12 235 216	11 148 359

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 5

Spesifikasjon kostnader

Salgskostnader

	Note	31.12.16	31.12.15
Provisjoner		158 941 689	142 525 477
Reklame og merkekostnader		4 560 217	2 832 223
		<u>163 501 906</u>	<u>145 357 700</u>

Provisjoner er i sin helhet provisjoner til distributørbankene.

Forsikringsrelaterte adm. Kostnader

Lønn og sosiale kostnader	10,11	57 969 943	59 736 979
Lokalkostnader		7 087 834	11 047 925
IT kostnader		36 376 340	27 961 548
Honorarer og leide tjenester		2 924 803	2 841 702
Diverse kontorkostnader		12 904 466	12 876 745
Kostnadsreduserende inntekter		-27 146 388	-21 150 446
		<u>90 116 998</u>	<u>93 314 453</u>

Avskrivninger

Avskrivning maskiner og inventar	12	2 384 666	129 864
Avskrivning IT utstyr	12	759 741	614 309
Avskrivning IT systemer	12	12 462 739	8 913 452
		<u>15 607 146</u>	<u>9 657 625</u>

Sum forsikringsrelaterte driftskostnader

269 226 050 248 329 778

Antall ansatte ved årsskiftet		140	112
Antall årsverk ved årsskiftet		112	110
Gjennomsnitt antall årsverk		111	112

Kostnadsført godtgjørelse til revisor (inkl. mva)

Lovpålagt revisjon		243 725	477 776
Andre attestasjonstjenester/ internkontroll		96 094	
Skatterådgivning			
Andre tjenester utenfor revisjonen		43 924	95 818
		<u>383 743</u>	<u>573 594</u>

Note 6

Bundne midler

Pr 31.12.16 hadde selskapet kr 4 631 353 i bankinnskudd skattetrekk.

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 7

Finansielle eiendeler

	31.12.16		31.12.15	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost				
Investeringer som holdes til forfall	289 829 399	294 636 389	295 599 620	300 779 760
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjefondsandeler	242 583 160	242 583 160	194 028 728	194 028 728
Obligasjoner/ rentefond	1 440 636 470	1 440 636 470	1 231 234 861	1 231 234 861
Eiendomsfond	204 388 386	204 388 386	150 037 754	150 037 754
Bankplasseringer				
Plasseringsmidler bank	4 383 719	4 383 719	2 036 494	2 036 494
<i>Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>	1 891 991 735	1 891 991 735	1 577 337 837	1 577 337 837
Sum finansielle eiendeler	2 181 821 134	2 186 628 124	1 872 937 457	1 878 117 597

	31.12.16
Aksjefond	
Nordea Stabile Aksjer Global	85 226 259
Nordea Norge Verdi	12 462 708
Nordea Nordic Small Cap Growth	12 721 083
Nordea 1- Stabile Emerging Markets Equity	12 244 948
Nordea 1 - Emerging Stars Equity Fund	12 246 284
Aksjefond Storebrand	107 955 424
Valutarelaterte derivater	-273 549
	242 583 160
Rentefond	
Danske Capital DI High Yield	110 511 150
DNB Global Credit Short	213 618 426
	324 129 576
Eiendomsfond	
Aberdeen Eiendomsfond Norge I	118 198 586
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	86 189 800
	204 388 386
Rentepapirer	
Rentepapirer til virkelig verdi	1 120 890 613
Rentepapirer til amortisert kost	289 829 399
	1 410 720 012
Sum finansielle eiendeler	2 181 821 134

Virkelig verdi for fondene er fondskurser per 31.12.16.

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 7 forts.

Rentepapirer - fordeling per sektor

Sektor	31.12.16
Stat-/statsgaranterte	5,2 %
Boligkredittforetak	30,3 %
Kommune/fylke	10,7 %
Bank/Finans	44,2 %
Industri	9,5 %
Sum	100,0 %

Rentepapirer - fordeling per ratingskategori

Rating	31.12.16
AAA	21,3 %
AA	14,6 %
A	30,9 %
BBB	13,6 %
BB	4,3 %
B	1,6 %
CCC eller lavere	0,2 %
Ikke ratet	13,5 %
Sum	100,0 %

Rentepapirer - 10 største utstedere

Utsteder	31.12.16
City of Oslo Norway	4,5 %
SpareBank 1 Naeringskreditt AS	4,3 %
Nordea Eiendomskreditt AS	3,8 %
SSB Boligkreditt AS	3,7 %
Sparebanken Sor	3,1 %
SpareBank 1 Nord Norge	2,8 %
SpareBank 1 Boligkreditt AS	2,7 %
DNB Naeringskreditt AS	2,7 %
Helgeland Boligkreditt AS	2,7 %
Sparebanken Hedmark	2,7 %
Sum	33,0 %

Netto inntekter finansielle instrumenter

	31.12.16	31.12.15
Renteinntekter bankinnskudd	253 642	500 027
	<u>253 642</u>	<u>500 027</u>
Verdiendring obligasjoner/ rentefond	35 131 846	-13 868 003
Renter på rentefond	16 487 305	16 868 574
Nedskrivning obligasjoner holdt til forfall	-2 540 385	-2 861 627
Renter obligasjoner holdt til forfall	10 280 825	9 237 181
Verdiendring aksjefondsandeler	10 547 247	-13 296 272
Verdiendring rentederivater	-5 683 105	
Verdiendring eiendomsfond	5 780 366	2 089 181
Realisert gevinst/ tap obligasjoner / rentefond	-2 247 550	-1 106 070
Realisert gevinst/ tap holdt til forfall	-	-
Realisert gevinst/ tap aksjefondsandeler	8 833 711	25 356 430
Realisert gevinsts/tap rentederivater	-1 615 831	
Realisert eiendomsfond	8 465 678	7 664 046
Sum inntekter fondsandeler	<u>83 440 107</u>	<u>30 083 440</u>
Sum inntekter finansielle instrumenter	<u>83 693 749</u>	<u>30 583 468</u>

Verdsettelsesteknikker finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet

Kategori	31.12.2016
I	1 891 991 735
II	
III	
	<u>1 891 991 735</u>
I	100 %
II	
III	
	<u>100 %</u>
I	Kvoterte priser i aktive markeder
II	Verdsettelsesteknikker (observerbar input)
III	Verdsettelsesteknikker (ikke observerbar input)

Frende Skadeforsikring AS

Note 8

Fordringer på forsikringstakere	Ikke forfalt	Under 30 dager	30-60 dager	>60 dager	Totalt
Fordringer på forsikringstakere		10 763 136	4 667 616	2 995 956	18 426 708
Ikke forfalt, ikke fakturert forsikringspremie	261 943 355				261 943 355
Ikke forfalt, fakturert forsikringspremie	272 984 284				272 984 284
Sum fordringer forsikringstakere	534 927 639	10 763 136	4 667 616	2 995 956	553 354 347

Premie inntektsføres i henhold til hovedforfall, kunden faktureres i samsvar med betalingsavtale.

Ubetalt forsikringspremie > 60 dager går til avgang og avtalen med kunden kanselleres.

Det beregnes korttidspremie til kunden for den tiden selskapet i henhold til loven må stå ansvar for avtalen.

Note 9

Risikostyring

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen for den enkelte forsikringskontrakt består av sannsynligheten for at forsikringstilfellet inntreffer og av usikkerheten i størrelsen på utbetalingen.

Forsikringsrisiko styres gjennom avsetninger for fremtidige forventede erstatninger på eksisterende kontrakter, prising av risikoelementet i forsikringspremien, og gjennom reassuranskontrakter.

Finansiell risiko

Frende bærer finansiell risiko knyttet til forvaltningen av selskapets investeringsportefølje. Gjennom behandlingen av selskapets kapitalforvaltningsstrategi fastsetter styret rammene for kapitalforvaltningen, inkludert rammer for den strategiske aktiva allokeringen.

Finansiell risiko deles normalt inn i tre hovedkategorier; markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Denne finansielle risikoen styres på aggregert nivå gjennom selskapets kapitalforvaltningsstrategi, og på detaljert nivå gjennom utforming av de enkelte forvaltningsmandater.

Markedsrisiko

Markedsrisiko representerer risiko for at et finansielt instruments virkelige verdi vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Markedsrisiko omfatter tre typer risiko; renterisiko, valutarisiko og annen prisrisiko.

Renterisiko representerer risikoen for at et finansielt instruments virkelige verdi vil svinge på grunn av endringer i markedsrentene. Frende styrer renterisikoen gjennom rammer knyttet til bl.a. porteføljens rentedurasjon. Ved utgangen av 2016 var rentedurasjonen for omløpsporteføljen på 1,5 år.

Valutarisiko representerer risikoen for at virkelig verdi på et finansielt instrument vil svinge som følge av endringer i valutakurser. Frende sikrer det meste av valutarisikoen i porteføljene. Valutaeksponeringen overvåkes til enhver tid, og det foretas valutasingstransaksjoner innenfor rammene av selskapets kapitalforvaltningsstrategi.

Annen prisrisiko representerer risikoen for at virkelig verdi på et finansielt instrument vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Aksjerisikoen håndteres bl.a. gjennom en veldiversifisert portefølje av noterte verdipapirer både ift geografi og sektorer.

Kredittrisiko

Kredittrisiko omfatter risikoen for at en part i et finansielt instrument påfører selskapet et finansielt tap ved ikke å kunne innfri en forpliktelse. Kredittrisikoen styres gjennom flere virkemidler som bl.a. rammer knyttet til renteporteføljenes kreditturasjon, øvre grenser for eksponering mot navngitte motparter, rammer knyttet til motpartenes rating, samt krav til diversifisering av porteføljen.

Frende foretar minst årlig, sammen med hovedforvalter, en dypere gjennomgang av de enkelte utstederne. Hver enkelt utsteder blir gjennom dette analysert og klassifisert. Rammene for eksponering mot hver enkelt motpart vurderes så på bakgrunn av denne gjennomgang.

Frende sine direkteide rentepapirer og globale rentefond består av investeringer der motparten betraktes som investment grade. Ut over dette har Frende ved utgangen av 2016 omlag 6,4 % av den samlede renteporteføljen plassert i fond med investering i nordiske høyrente obligasjoner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for ikke å ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift.

Frende følger likviditetsutviklingen på daglig basis, og har gode prosesser for å sørge for at selskapet til enhver tid har nok likviditet tilgjengelig til å møte sine forpliktelser. Frende sin investeringsportefølje består utelukkende av likvide papirer og fondsplasseringer som vil realiseres ved et likviditetsbehov.

Selskapets likviditetsstrategi innebærer at det til enhver tid skal være tilgjengelig likvide midler til å møte forpliktelser ved forfall.

Sensitivitet finansielle eiendeler - effekt på markedsverdi

	31.12.16	31.12.15
10% fall i kurs aksjefond	-24 258 316	-19 402 320
1%-poeng stigning i rentenivå	-22 341 922	-6 823 262

Skatteeffekt er ikke hensyntatt i oppstillingen.

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 10

Ytelser til ledende personer

Selskapsledelse	Lønn	Opptjent pensjon/ innbet. innskudds- pensjon	Bonus	Andre godtgjørelser
Vegar Styve, adm.dir*	2 131 756	1 213 707	162 480	237 393
Andre ledende ansatte				
Erik Bjordal**	1 478 826	301 109	113 228	188 464
Elin Sture Næss**	1 337 127	256 462	98 625	213 938
Anne Vikne Hellevang*	1 406 355	294 443	105 206	251 723
Hallvard Natvig*	1 428 069	331 118	109 268	210 027
Eivind Norderud*	1 702 730	450 799	129 172	241 702
Anne Therese Vonheim*	1 138 379	151 729	86 114	217 058
Bjarne Andreas Bakke	1 288 182	92 125	103 175	185 303

* Formelt ansatt i Frende Skade

**Formelt ansatt i Frende Liv

Frende Skadeforsikring og Frende Livsforsikring (Frende Forsikring) har felles ledergruppe med virkning fra 01.09.2014 med felles adm.dir.

Vedr pensjonsytelser vises til note 11.

Administrerende direktør og ovennevnte ledende ansatte har avtale om 12 måneders etterlønn ut over oppsigelsestiden på 6 måneder, ved oppsigelse fra selskapets side.

Styre og kontrollkomite	Honorar mottatt fra selskapet	Honorar mottatt i søsterselskap
Styret		
Jan Erik Kjerpeseth, styrets leder	124 000	124 000
Geir Bergskaug, nestleder	93 000	93 000
Lisbet Karin Nærø	93 000	93 000
Lisbeth Flågeng	93 000	93 000
Dag Alvern	124 000	
Arnstein Heimset (ansattrepresentant)	124 000	
Pål Strand (fram til 25.05.2016)	93 000	93 000
Arvid Andenæs (fram til 25.05.2016)	93 000	93 000
Anne-Grethe Sund (fram til 25.05.2016)	124 000	
Nils Martin Axe (fram til 25.05.2016)	124 000	
Mette Nora Sætre (fram til 25.05.2016)	124 000	

Styremedlem John Haldor Wiik tiltrådte 25.05.2016. Har ikke mottatt honorar i 2016.

Det er ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til ledende ansatte fra Frende Skadeforsikring AS eller andre selskaper i konsernet.

Kontrollkomiteens siste møte ble avholdt i 2015

Honorar for perioden ble utbetalt i 2016

Agnar Langeland, leder	62 000	62 000
Reidun Brekke	39 000	39 000
Jan Gustav Andersen	39 000	39 000

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 11

Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser Frende Skadeforsikring AS

Selskapet har pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere og utbetaler førtidspensjon fra 65 til 67 år, samt alderspensjon for lønn over 12G.

Selskapet har også driftsavtale med administrerende direktør og utbetaler førtidspensjon fra 62 til 67 år samt alderspensjon for lønn over 12G. Disse ordningene er usikrede og dekkes over selskapets drift. Den usikrede driftsordningen omfatter 6 personer.

Alle pensjonsordningene er behandlet etter IAS 19R Employee benefits. Det vil si at estimatavvik umiddelbart amortiseres og føres mot utvidet resultat. Aktuarberegningene er utført av aktuarer i NIP.

Selskapet har innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte. Per 31.12.2016 hadde selskapet 140 ansatte. Det er betalt totalt kr. 5 372 801 i innskuddspremie for 2016.

Netto pensjonskostnad	31.12.16	31.12.15
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	1 901 949	2 300 457
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	355 416	353 354
Avkastning på pensjonsmidler	-	-
Periodisert arbeidsgiveravgift	318 289	374 187
Netto pensjonskostnad	2 575 654	3 027 998

Beregnet pensjonsforpliktelse usikrede ordninger

Beregnete pensjonsforpliktelser (PBO)	12 559 641	19 352 418
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	-	-
Arbeidsgiveravgift	1 770 909	2 728 691
Ikke resultatført planendring / (avkortning)	-	-
Netto pensjonsforpliktelse	14 330 550	22 081 109

Forpliktelse ut av pensjonsberegning	9 962 010	-
Overgang ansatte med tidligere ytelsespensjon	192 049	-
Samlet pensjonsforpliktelse balanseført	24 484 609	22 081 109

Økonomiske forutsetninger:

	31.12.16	31.12.15
Diskonteringsrente	2,10 %	2,50 %
Årlig lønnsvekst	2,25 %	2,50 %
Årlig regulering av pensjoner under utbetaling	0,00 %	0,00 %
Årlig økning i G	2,00 %	2,25 %
Forventet avkastning på fondsmidler	2,10 %	2,50 %

Aktuarielle forutsetninger:

Frivillig avgang medlemmer	0-8%	0-8%
Uttakstilbøylighet AFP/ Førtidspensjonsavtale	i.a.	i.a.
Lineær opptjening		

Bransjens tariffgrunnlag utarbeidet av Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNO)	K2013/KU	K2013/KU
--	----------	----------

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 12

Anlegg og utstyr

	IT utstyr	IT system	Kontorinventar	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2016	7 025 732	134 434 277	10 885 747	152 345 756
Tilgang	727 520	9 113 344	961 552	10 802 416
Avgang	-	-	-	-
Akkumulerte nedskrivninger	-	6 514 493	-	6 514 493
Akkumulerte avskrivninger	6 812 006	100 487 872	6 682 024	113 981 902
Bokført verdi 31.12.2016	941 246	36 545 255	5 165 275	42 651 777
Årets avskrivning	759 741	12 462 739	2 384 666	15 607 146
Årets nedskrivning	-	-	-	-
Økonomisk levetid	3 år	5 år	5 år	
Lineær avskrivningssats	33 %	20 %	20 %	

IT systemer er kjøpte systemer tilpasset virksomheten.

Verdi av kjøpte systemer er vurdert til virkelig verdi ved balansetidspunktet. Det er i 2016 ikke foretatt nedskrivning av verdi på aktiverte systemelementer vurdert uten verdi ved balansetidspunktet.

Note 13

Skattekostnad

Årets skattekostnad fordeler seg på:

	31.12.16	31.12.15
Endring utsatt skattefordel	13 569 237	35 012 523
Betalbar skatt	27 657 497	-
Sum skattekostnad	41 226 734	35 012 523

Beregning av årets skattegrunnlag:

Resultat av ordinær virksomhet før skatt (omarbeidet 2015)	191 590 231	139 076 162
<i>Permanente forskjeller</i>		
Ikke fradragsberettigete kostnader	915 430	846 806
Realisert/ urealisert under fritaksmetoden	-18 376 086	-13 049 905
Korreksjon tidligere år	-2 922 638	4 970 937
Garantiansetning	-6 300 000	-7 150 000
Endring midlertidige forskjeller	-41 671 326	18 046 945
Skattemessig fradrag sikkerhetsavsetning 2015		4 000 000
Årets resultat mot fremførbare underskudd	-12 605 623	-146 740 945
Grunnlag betalbar skatt	110 629 988	-

Utsatt skattefordel vedrører følgende midlertidige fordeler

	31.12.16	Endring 2016	31.12.15 omarbeidet
Varige driftsmidler	-11 009 965	1 245 025	-9 764 940
Pensjonsforpliktelser	-24 484 609	2 403 492	-22 081 117
Urealisert verdiendring finansielle eiendeler	22 514 370	-36 615 692	-14 101 322
Avsetning leieforhold	-	-8 704 151	-8 704 151
Sikkerhetsavsetning	204 785 000	-	204 785 000
Fremførbart underskudd	-	-12 605 623	-12 605 623
	191 804 796	-54 276 949	137 527 847
Utsatt skattefordel i balansen	-47 951 199	13 569 237	-34 381 962
Anvendt skattesats	25 %		25 %

Skattekostnad samt utsatt skattefordel 2015 er endret i omarbeidet regnskap som følge av oppløsning sikkerhetsavsetning. Jfr. Note vedr endring i regnskapsprinsipper for beregnet effekt.

Utsatt skattefordel er balanseført da det forventes inntjening i fremtidige år, eller realistisk skattetilpasning som gjør det mulig å utnytte.

Effektiv skattesats fremkommer som følger

	31.12.2016	31.12.2015
Resultat før skattekostnad	191 590 231	139 076 162
Beregnet skattekostnad basert på nominell sats	47 897 558	37 550 564
Skatteeffekt av permanente forskjeller	-5 940 164	-5 225 337
Skatteeffekt av sikkerhets		
Skatteeffekt av korreksjon ligning 2015 (2014)	-730 660	1 342 153
Skatt knyttet til endret skattesats fra 27% til 25% på utsatt skattefordel	-	1 345 143
Skattekostnad	41 226 734	35 012 523

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 14

Andre forpliktelser	31.12.16	31.12.15
Leverandørgjeld	4 118 579	5 281 113
Gjeld i forb med direkte forsikring	5 062 549	4 555 950
Forskuddstrekk	4 599 082	3 967 532
Skyldig arbeidsgiveravgift	2 923 869	2 267 907
Andre forpliktelser	91 902	80 224
	<u>16 795 981</u>	<u>16 152 726</u>
Konsernmellomværende		
Fordring Frende Livsforsikring		229 147
Gjeld til Frende Livsforsikring	1 106 932	-
Avsatt utbytte til Frende Holding AS	64 000 000	50 000 000

Note 15

Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter

Påløpt arbeidsgiveravgift	1 371 793	1 188 030
Feriepenger	8 841 251	7 516 468
Avsatt bonus	3 654 613	4 573 089
Skyldig provisjon *	17 432 678	13 766 622
Avsetninger for andre forpliktelser	2 292 101	13 969 215
	<u>33 592 436</u>	<u>41 013 424</u>

* Provisjon til distributører, herav utgjør provisjon til eierne av Frende Holding AS (morselskapet til Frende Skadeforsikring AS) kr 10 981 364

Note 16

Aksjonærer

Aksjekapitalen på kr. 500 000 000 består av 5 000 000 aksjer á kr. 100.
Frende Holding AS eier 100% av aksjene i Frende Skadeforsikring AS pr. 31.12.2016.
Det foreligger ingen rettigheter som kan medføre utstedelse av nye aksjer.
Alle aksjene har lik stemmerett.
Konsernregnskap for Frende Holding konsern er tilgjengelig på frende.no

Resultat per aksje

	31.12.16	2015 omarbeidet
Resultat etter skatt	150 363 496	104 063 639
Antall aksjer	<u>5 000 000</u>	<u>5 000 000</u>
Resultat per aksje (kroner)	<u>30,07</u>	<u>20,81</u>

Frende Holding AS eier 100 % av aksjene i selskapet.

Antall aksjer 01.01	5 000 000	5 000 000
Emisjon		
Antall aksjer 31.12	<u>5 000 000</u>	<u>5 000 000</u>

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 17

Kapitalkrav

Solvens II er innført fra 01.01.2016. I Solvens II balansen verdsettes eiendeler og forpliktelse til virkelig verdi. Forsikringsforpliktelse i Solvens II balansen er beregnet til beste estimat av premie og erstatningsavsetning, i tillegg til en risikomargin som reflekterer tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene. Beste estimat på erstatningsforpliktelse er neddiskontert kontantstrøm over forpliktelsens levetid, mens beste estimat av premieavsetningen er definert som nåverdien av ikke inntrufne skader og fremtidige omkostninger knyttet til løpende forsikringsavtaler. I disse beregningene inngår blant annet antagelser om fremtidige skadeprosenter, kostnadsprosenter rata prinsippet, samt nominell erstatningsavsetning tilsvarende skadetilfeller inntruffet, men ikke oppgjort på balansetidspunktet.

(i tusen)	Solvens II balanse
Eiendeler i balansen	2 883 356
Mer-/ mindre verdier	<u>-569 458</u>
Sum eiendeler solvens II balansen	2 313 898
Beste estimat inkl risikomargin forsikringsforpliktelse	
forpliktelse	1 180 953
Utsatt skatt forpliktelse	56 467
Andre forpliktelse	<u>190 760</u>
Sum gjeld solvens II balansen	1 428 180
Fradrag for forventet utbytte	64 000
Basiskapital 1	821 718
Naturskadefond	-
Basiskapital 2	-
Ansvarlig kapital under Solvens II	821 718
	Solvenskapitalkrav
Operasjonell risiko	43 829
Markedsrisiko	240 272
Motpartsrisiko	38 266
Forsikringsrisiko	490 687
Diversifiseringseffekter	-208 904
Risikoreduserende effekter av utsatt skatt	<u>-56 467</u>
Kapitalkrav	547 683
Solvensmargin	<u>150 %</u>
Minstekapitalkrav	228 532
Margin minstekrav	360 %

Frende Skadeforsikring AS

Noter til regnskapet

Note 18

Nøkkeltall til regnskapet

	<i>Definisjon</i>	31.12.16	31.12.15
<i>Skade % brutto</i>	Brutto erstatningskostnader i prosent av brutto opptjent premie	72,5 %	73,4 %
<i>Skade % e/r</i>	Netto erstatningskostnader i prosent av netto opptjent premie	73,8 %	73,1 %
<i>Kostnadsandel</i>	Driftskostnader i prosent av opptjent premie for egen regning	18,7 %	18,9 %
<i>Combined ratio</i>	Summen av kostnadsandel og skadeprosent egenregning	92,5 %	92,0 %

Til generalforsamlingen i Frende Skadeforsikring AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Frende Skadeforsikring AS' årsregnskap som viser et overskudd på kr 150 363 496. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig

PricewaterhouseCoopers AS, Sandviksbodene 2A, Postboks 3984 - Sandviken, NO-5835 Bergen

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen 15. mars 2017
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Marius Kaland Olsen', is written over the printed name and title.

Marius Kaland Olsen
Statsautorisert revisor